

Bytová situace a přístupy mladých lidí k získání bytu na lokální úrovni

JAROSLAV DUPAL*

ÚRS PRAHA, a.s.

The Housing Situation of Young People and Their Attitudes to Acquiring a Flat at the Local Level

Abstract: The article looks at the use of sociological tools to address the issue of young people's housing in general and at the local level. One such tool has been the use of polls on the housing situation, which are conducted in 267 towns in the Czech Republic and which have provided the first opportunity to document the problem of housing among individual types of families and households at the town level. Young families and newly established households were assessed as the biggest risk group in terms of being able to obtain independent housing. On the basis of these findings, in 1998 a Young Couples' Housing Register was set up. It contains information from completed questionnaires submitted by participating towns. These questionnaires and the registered data are evaluated annually to develop an outline of the housing situation in towns and the attitudes of young couples toward it. The housing situation of young households and others interested in obtaining a flat is examined for a period of 3-4 years using standardised questions on respondents' attitudes and ideas about the housing policy in the given town. This information is then used in the formation of the towns' housing policy and housing development plans.

Sociologický časopis/Czech Sociological Review 2005, Vol. 41, No. 2: 317–325

1. Krátký exkurs do šetření bytové situace mladých obyvatel České republiky

V souboru prací, jimiž se kolektiv pracovníků ÚRS PRAHA, a.s.¹ zabývá, jsou pravidelně zakomponovány a využívány poznatky ze sociologických šetření. Práce na úrovni celostátní a zejména na úrovni měst vyžadují zajištění a vyhodnocení názorů obyvatelstva na otázky osídlení a bydlení. Šetření bytové situace se větví do tří relativně samostatných částí:

- průzkumy bytové situace ve městech;
- vyhodnocení bydlení ve vybraných městech za pomoci registru mladých manželství;
- sociologické sondy v Konceptích rozvoje bydlení v jednotlivých městech.

* Veškerou korespondenci zasílejte na adresu: doc. Ing. Jaroslav Dupal, CSc., ÚRS PRAHA, a.s., Pražská 18, 102 00 Praha 10 – Hostivař, e-mail: dupal@urspraha.cz.

¹ ÚRS PRAHA, a.s., Atelier regionálního rozvoje a bydlení, dříve Terplan – Ústav územního plánování.

Průzkumy bytové situace a postojů mladých lidí a domácností by měly být zařazeny do širšího kontextu. Vývoj české společnosti v tranzitivním období charakterizují kromě jiných dva závažné fenomény. Jedním je zhoršující se přirozená měna obyvatelstva a druhým nízká dostupnost bydlení pro část domácností, mimo jiné zejména pro mladé domácnosti. Bydlení přitom představuje významnou složku životní úrovně obyvatelstva. I dnes statistické údaje ukazují, že finanční možnosti většiny mladých domácností jsou značně omezeny. Mladí lidé přitom představují početně významnou složku společnosti. Skupina obyvatel od 15 do 35 let, pro kterou je otázka bydlení zvláště důležitá, zahrnovala podle výsledků Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2001 3 079 864 obyvatel, tj. 30,1 % z celkového počtu obyvatel České republiky.

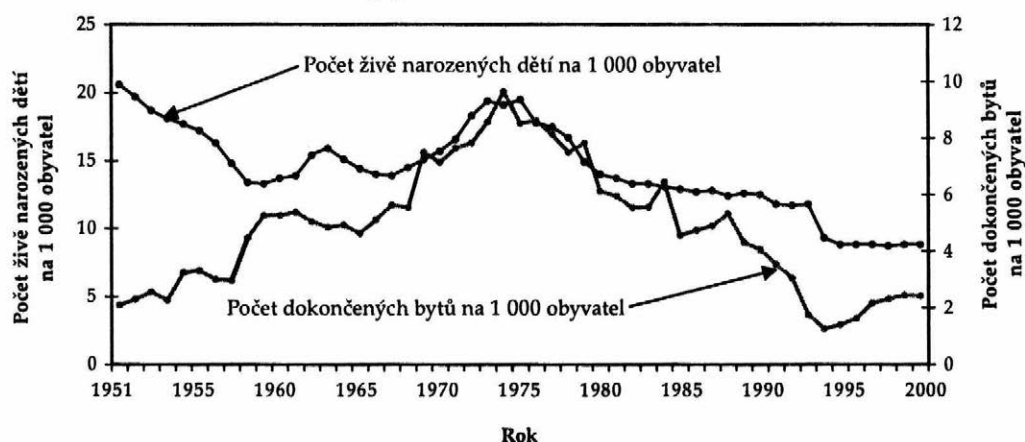
Sedmdesátá léta minulého století byla z hlediska populačního vývoje a růstu úrovně bydlení úspěšným obdobím. Vazbu mezi porodností a dokončenými byty v přepočtu na 1 000 obyvatel za delší období ukazuje graf 1. V letech před rokem 1970 a po roce 1980 se však křivky rozcházejí. Teprve od roku 1996 se začínají opět sblížovat, ovšem na mnohem nižší úrovni.

Z údajů ze Sčítání lidu, domů a bytů v roce 1991 byly získány důležité informace o úrovni bydlení pro různé skupiny uživatelů dle jejich věku (tabulka 1).

Z tabulky je patrné, že nejstísněněji bydlely domácnosti s hlavou do 35 let věku. Oproti sčítání lidu z roku 1956 se kvalita bydlení výrazně zvýšila, avšak, co je zajímavé, mladé domácnosti bydlely ve srovnání s domácnostmi jiných věkových skupin v roce 1991 relativně hůře. Dlužno podotknout, že i v roce 2001 skupina obyvatel do 35 let zůstala z hlediska užívané velikosti bytu nadále na významně horší úrovni než ostatní věkové skupiny.

Od roku 1997 se problematika bydlení mladých a šetření rodiny a reprodukce obecně stává předmětem zvýšeného zájmu ve výzkumu. Výzkum „Bydlení mladých

Graf 1. Porodnost a dokončené byty 1951–2001

Zdroj: ČSÚ.

Tabulka 1. Vybrané ukazatele bydlení podle věku uživatele v roce 1991

Věk	Počet trvale obydlených bytů/1 000 obyv.	Podíl trvale obydlených bytů (ČR=100 %)	Počet osob/byt	Počet osob/místnost	Obytná plocha v m ² /osoba
do 35 let	315,0	18,4	3,17	1,21	13,9
35–59 let	311,0	49,5	3,21	1,10	15,6
60 a více let	545,2	32,1	1,83	0,81	22,1
Celkem	361,9	100,0	2,76	1,04	16,6

Zdroj: ČSÚ, *Sčítání lidu, domů a bytů*, 1991.

snoubenců“ [Kostelecký 1997] zjistil, že poměrně malý podíl snoubenců bydlí samostatně, ačkoliv v tzv. „faktickém manželství“ žila více než polovina snoubeneckých párů. Respondenti uváděli, že jim nevyhovuje ani oddělené bydlení (každý snoubenec u svých rodičů), ani bydlení sice společné, ale u jednoho z rodičů.

Dosud nejrozsáhlejší sociologickou práci v této oblasti představuje výzkum „Postoje k bydlení v ČR v roce 2001“ [Lux et al. 2001]. Skupiny respondentů ve věku do 30 let a ve věku 30–44 let byly, mimo jiné, v porovnání s dalšími skupinami hodnoceny podle způsobu bydlení. V bytových domech bydlelo kolem 50 % a v rodinných domech kolem 33 % z celkového počtu mladých bydlících. V nájemních bytech bydlelo pouze kolem čtvrtiny bydlících v obou skupinách.

Rozdíly v celkové spokojenosti s bydlením mezi mladou a starší generací byly dle autorů výzkumu ovlivněny zejména spokojeností s velikostí bytu či domu. Ačkoliv s plochou bytu či domu byly většinově spokojeny všechny věkové skupiny respondentů, skupina ve věku do 30 let měla ve srovnání s ostatními vyšší nároky. Nespokojenost s plochou bytu či domu vyjádřilo 27,7 % respondentů v této skupině (resp. nespokojenost s počtem pokojů 31,5 %).

V další části příspěvku se podrobněji zaměříme na tři šetření: šetření bytové situace ve městech s počtem obyvatel překračujícím 5.000, průzkum mladých manželství ve vybraných městech a šetření prováděná v rámci zpracování lokální koncepce bytové politiky (konkrétně pro město Pardubice).

2. Průzkumy bytové situace ve 267 městech České republiky

Dotazníkové šetření bytové situace proběhlo v letech 1996 – 1997 na vzorku 128 měst s 10 tisíci a více obyvateli a 139 měst s 5 – 10 tisíci obyvateli [Dupal et al. 1996 a 1997]. Dotazníky obsahující 22 otázek byly rozeslány primátorům a starostům měst s prosbou o vyplnění pracovníkem magistrátů a městských úřadů. Odpovědi byly neanonymní s možností dodatečného vyjasnění obtížnějších partií. Návratnost dotazníků byla zcela neobvyklá – stoprocentní. Kromě potřebné identifikace byly

další otázky zaměřeny na problematiku privatizace, na úbytky trvale obydlených bytů, výčet a zdůvodnění (pořadí) základních problémů v oblasti bydlení, záměry ve výstavbě bytových a rodinných domů, příp. nástaveb a přístaveb, na cenové relace a relace nájemného, na problematiku legislativy a její využitelnost v bytové politice.

Ze sociálně-ekonomických a sociologických hledisek se zaslané otázky soustředily na míru ohroženosti rodin a domácností při získávání a udržení bydlení. Respondenti na základě svých zkušeností měli stanovit a zdůvodnit pořadí ohroženosti jednotlivých typů domácností.² Následující grafy 2 a 3 uvádějí frekvence zastoupení předem určených typů domácností pro první a druhé pořadí dle naléhavosti.

Na pořadí důležitosti při řešení problémů bydlení jednotlivých skupin obyvatelstva (typu rodin a domácností) se naprostá většina měst shodla. Za nejohroženější byla výraznou většinou měst uváděna opět mladá manželství, dále pak neúplné, nepřizpůsobivé a vícedětné rodiny, které pak ve druhém pořadí dominovaly. Teprve ve druhém pořadí se více objevovaly i domácnosti důchodců. Znamená to, že problémy v přístupu a udržení bydlení pro domácnosti seniorů se ještě významněji neobjevily (zřejmě díky přetrvávající regulaci nájemného a zmírnění důsledků de-regulačních opatření příspěvku na bydlení).

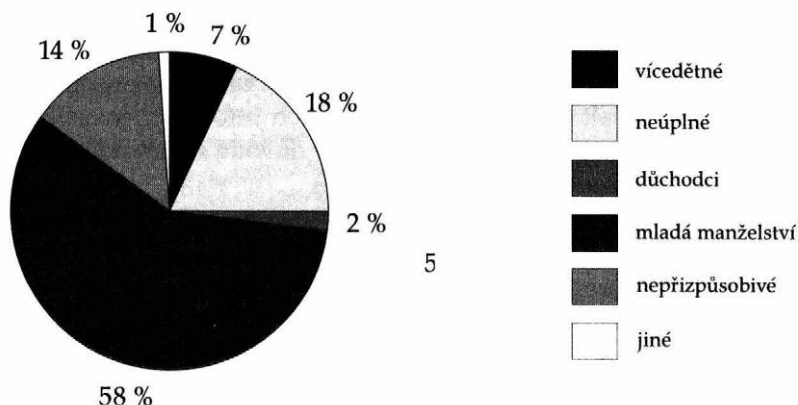
Z výsledků průzkumu bytové situace bylo možné kromě jiných odvodit důležitý závěr, že ekonomické, sociální a demografické faktory rozvoje bydlení ve městech jsou vzájemně silně provázány. V letech 1996–1997 se zkušenosti pracovníků zabývajících se bytovou problematikou v městských orgánech a institucích promítaly dle výsledků průzkumů do méně příznivých očekávání dalšího vývoje. Ve značném počtu měst byly zdůrazněny nedostatky v bytové politice a na druhé straně byl projeven značný zájem o prohloubení znalostí v oblasti bydlení ve městech, a to jak cestou poskytnutí informací a následného vyčerpání poznatků z jejich vyhodnocení a zohlednění, tak i na základě vypracování koncepcí bytové politiky v jednotlivých městech. Ta pak měla vždy zahrnovat i sociologicky zaměřený průzkum u obyvatelstva.

Přes snahu zpracovatelů průzkumu se však již nepodařilo uskutečnit další průzkum (průzkumy) v navrhovaném intervalu 3–4 let. Podobné výzkumy se přitom využívají v řadě evropských zemí. Jako příklad je možné uvést Rakousko, kde sice s jinými respondenty, ale se zhruba podobným zacílením pomoci mladým rodinám byl zjišťován zájem vlastníků bytových domů o vznik startovních bytů, které by využívaly nově se utvářející mladé domácnosti. Osloveno bylo 600 vlastníků bytových domů v hlavních městech spolkových zemí. Majitelům byla předložena koncepce startovních bytů s pětiletým nájemním smluvním vztahem. Prokázala se vysoká zainteresovanost na realizaci navržené koncepce a následně se objevila dostatečná nabídka těchto bytů.

Výsledky šetření z let 1996–1997 bylo možné dobře využít při vypracování Koncepce státní bytové politiky (rok 1999) a v rozborech a koncepcích bydlení v jed-

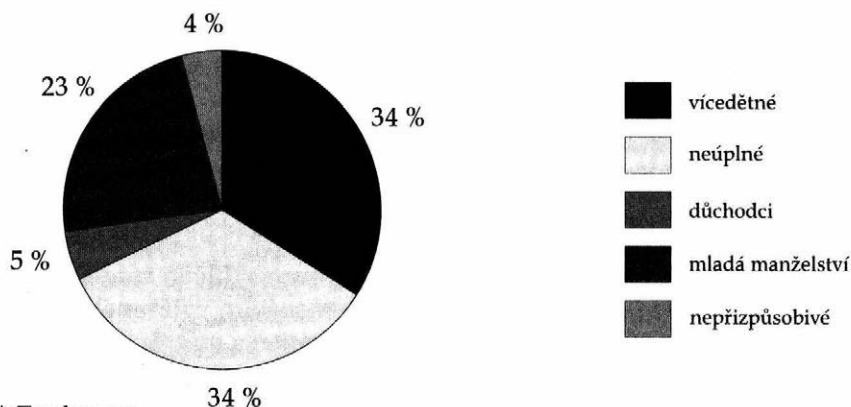
² Míra ohroženosti byla respondenty vyjádřena stanovením pořadí podle celkové obtížnosti při získávání, resp. udržení bytu a standardu bydlení v souvislosti se současným stavem a očekávaným vývojem dostupnosti bydlení.

Graf 2. Naléhavost řešení bytové situace u jednotlivých typů domácností (první pořadí)

Zdroj: Terplan, a.s.

Graf 3. Naléhavost řešení bytové situace u jednotlivých typů domácností (druhé pořadí)

Zdroj: Terplan, a.s.

notlivých městech zhruba do roku 2000. V současné době jsou výsledky průzkumu bytové situace v českých městech již málo využitelné, i když některé závěry, jako např. stanovení pořadí ohroženosti jednotlivých typů rodin a domácností v přístupu a udržení bydlení se patrně příliš nezměnilo.

3. Registr bydlení mladých manželství

Od roku 1999 je pravidelně každým rokem vyhodnocována bytová situace mladých manželství na základě dotazníků, jež tvoří stálý informační přísun do nově vybudovaného registru. Registr bydlení mladých manželství byl založen v Terplanu, a.s. a od roku 2001 je spravován atelierem pro regionální plánování a bydlení v ÚRS PRAHA, a.s. Rokem 2004 vstupuje registr do sedmého roku své existence.

K založení a využívání registru je potřebné poznamenat následující zdůvodnění:

- již od roku 1970 funguje Ústřední evidence obyvatelstva, která je svého druhu registrem. Ta podává sice základní údaje o pohlaví, věku a místě trvalého pobytu českých občanů, avšak postrádá mnoho dalších informací (například rodinný stav, vzdělání, informace o bydlení). Z těchto důvodů neumožňuje sociologicky zaměřené analýzy;
- jednorázová výběrová šetření by mohla být cenným pramenem poznání vzájemné vazby mezi populačním vývojem a bydlením, jejich nevýhoda však spočívá právě v jednorázovosti. Neprovádí-li je jeden orgán, což je většinou pravidlem, a mění-li se metoda šetření, objevuje se též věcná nesrovnatelnost zjištěných poznatků.

Hlavním účelem založení Registru bydlení mladé generace bylo překlenout výše zmíněné překážky. Dotazníkové šetření je prováděno s pomocí relativně stabilních otázek, a tak umožňuje podchytit rozdíly v postojích v čase. Název registru může být poněkud zavádějící. Navozuje představu stále stejného souboru respondentů a změn v jejich bydlení. Tak tomu ovšem není. Permanentní sledování bytové situace by vyžadovalo široký soubor obyvatel, do něhož by vstupovali jednotlivci narozením, svatbou, přistěhováním a vystupovali úmrtím, rozvodem, odstěhováním. Provedení takového panelového šetření je ovšem obtížné, nad síly zpracovatelů šetření na úrovni měst.

Otázkou tedy je, zda by nebylo správné zavést pravidelné šetření postojů obyvatelstva k problematice bydlení a využít k tomu rovněž formu registru [Srb 1969]. V září 2000 na pařížském zasedání ministrů pro bydlení členských zemí EU byla myšlenka zřízení a fungování registru bydlení diskutována.

Registr bydlení mladé generace přichází sice pouze s dílčím řešením (týká se pouze mladých manželství), současně však i s uplatňováním vytěženého principu, tj. šetření stabilních obsahově identických skupin obyvatel a otázek zaměřených na bydlení. Vzhledem k tomu, že zůstává zachována informace o jednotlivých městech, je po určité době možné hodnotit vývoj názorů vymezené skupiny obyvatel jak za souhrn všech zúčastněných respondentů, tak i vývoj názorů této skupiny v každém jednotlivém městě.

Dotazníkový průzkum probíhá mezi mladými novomanželky. V dotazníku, který je předáván s prosbou o vyplnění snoubencům na matričním úřadu, je zadáno celkem 38 otázek. Sledovány a hodnoceny jsou následující okruhy problémů:

- informace o nové rodině a domácnosti, věk, povolání, vzdělání, bydliště před a po sňatku;
- současné bydlení, druh bytu, vlastnictví, zalidněnost, velikost, technické vybavení;
- příjmová situace (dobrovolné sdělení), zaměstnanost, nezaměstnanost;
- náklady na bydlení v přítomnosti a budoucnosti;
- preference typu bydlení;
- názor na kauci při přidělení komunálního bytu;
- ochota podílet se na rekonstrukci;

Tabulka 2. Registr mladých manželství 1998–2004

Rok	Počet měst spolupracujících na „Registru bydlení mladé generace“	Počet vyplněných dotazníků
1998	21	135
1999	27	418
2000	27	686
2001	44	899
2002	33	701
2003	14	362
2004	14	312

Zdroj: Vyhodnocení registru bydlení mladé generace 1998–2003, Terplan, a.s. (od roku 2001 ÚRS PRAHA, a.s.).

- vliv získání lepšího bytu na počet dětí;
- zájem o bydlení v určité obci, části obce.

Vyplněný dotazník je odevzdán na matrice, originál zůstává v příslušném odboru Městského úřadu, kopie je odeslána do ÚRS PRAHA. Jednotlivá zúčastněná města obdrží celkové výsledky průzkumu a pracují současně i s informacemi z dotazníků za jednotlivá léta. Tabulka 2 sumarizuje informaci o počtu měst zapojených do projektu a počtu vyplněných dotazníků v jednotlivých letech šetření.

Některá města se sběru dotazníků účastní již pět let, a to je dosti dlouhá doba, aby bylo možné se zamýšlet i nad závěry, které se váží k tomuto městu. Až dosud jsme vždy odpovědi analyzovali jako názory městské (anonymní) homogenity a snažili se podat zobecnění o názorech mladých lidí ve městech jako takových. Dnes je možné zjistit, jak se názory na bydlení vyvíjí v konkrétním městě za víceleté období.

Z výsledků průzkumů je možné uvést několik zajímavých závěrů [Andrle et al. 1998–2003]:

- během posledních 4–5 let klesá podíl vícegeneračních soužití;
- téměř 4/5 respondentů nevyužívá možnosti žádat o přidělení obecního bytu, je-li to šance na získání bytu považují za nereálnou;
- největší část domácností (přibližně 2/3 mladých domácností) žije ve dvou- či tří-pokojových bytech;
- v prvních letech šetření převyšoval ukazatel zalidněnosti 2 osoby na 1 obytnou místnost, postupně dochází k poklesu až na 1,4 osoby na 1 obytnou místnost;
- spokojenost se současným bydlením se postupně zvyšuje (v roce 1999 60 % respondentů hodnotilo kvalitu svého bydlení jako velmi dobrou, zatímco v roce 2003 ji takto hodnotilo již 65 % dotázaných). Stále však přibližně 10 % respondentů pokládá svou bytovou situaci za zcela nevyhovující;
- přestože výše nákladů spojených s bydlením každoročně roste, podíl nákladů spojených s bydlením na příjmech domácnosti mírně klesá. Pro přibližně jednu

desetinu domácností však stále náklady na bydlení podle jejich prohlášení přesahují 40 % jejich příjmů;

- respondenti zcela jednoznačně preferují vlastnické bydlení. Vysoký zájem je o bydlení nejen v rodinných domech, ale roste i zájem o vlastnické bydlení v bytových domech;
- pouze necelá třetina respondentů deklaruje ochotu řešit bytovou otázku finanční spoluúčastí. Z těchto respondentů by více než polovina byla ochotna se podílet více než 50 tis. Kč;
- překvapivé je, že respondenti bydlící v sídlištních bytech, neuvažují o stěhování; úvahy respondentů o stěhování ukazují, že častěji se jedná pouze o sestěhování manželů, kdy bydliště mění pouze jeden z nich. Přibližně 5 % manželství stabilně zůstává žít odděleně.

Celkově je možné k pravidelnému získávání informací v rámci registru podotknout, že poskytují průběžné údaje a názory vždy v důležitém okamžiku vzniku nových rodin a domácností, tj. tehdy, kdy se podstatně mění způsob života. Avšak právě v této obvykle radostné době zůstává značný počet mladých manželství v situaci, kdy nedokáží bydlení bez podpory od státu a města zvládnout, a to vyvolává i nálady rezignace a určité beznaděje. Pracovníci zodpovědní za distribuci dotazníků opakovaně upozorňují, že neochota části snoubenců odpovídat na otázky v poskytnutém dotazníku často vyplývá z této rezignace.

4. Sociologické sondy k otázkám bydlení mladých domácností v jednotlivých městech

Pracoviště zabývající se otázkami regionálního rozvoje a bydlení v ÚRS PRAHA, a.s. zpracovává zhruba od poloviny devadesátých let koncepcí rozvoje bydlení v jednotlivých městech. V těchto pracích je obvykle zakomponována i sociologická sonda. Spočívá v průzkumu bytové situace a postojů respondentů z řad žadatelů o komunální bydlení a z řad nově vznikajících a již vzniklých domácností ve věku do 35 let obvykle za poslední 3–4 roky podle záznamů z matričních úřadů. Až doposud bylo uskutečněno několik takových sond, jejichž výsledky byly poskytnuty vždy konkrétnímu městu, pro jehož potřeby byla Koncepcí rozvoje bydlení zpracovávána [Čalfová 1998].

Sondy přináší nejenom sociologické informace, jež lze dobře využít i na regionální a centrální úrovni, ale především jsou výsledky zakomponovány do koncepce bytové politiky daného města. Sonda zaměřená na zájemce o bydlení a samostatně na mladé domácnosti (do 35 let věku) umožňuje jak hlubší hodnocení bytové situace ve městě, tak současně vytváří aktivní vztah mezi orgány města a respondenty. Seznamuje kromě jiného městská zastupitelstva s postoji a návrhy dotazovaných.

V tomto příspěvku uvádíme některé poznatky z průzkumu bydlení mladé generace v Pardubicích [Matyáš et al. 1998]. Tento průzkum byl vybrán především z důvodu velikosti města a závažnosti bytové problematiky. Za optimální způsob bydlení považují mladí respondenti z Pardubic opět bydlení ve vlastním rodinném domě (55 %) nebo vlastním bytě (18 %). Nájemní bydlení za ideální považuje jen 16,5

% respondentů. 31 % respondentů vyjádřilo značné obavy ze zvýšení nákladů na bydlení. Více než polovina mladých manželství v Pardubicích bydlících v městských či družstevních bytech uvažuje o koupi bytu (privatizace) a o převedení družstevního bytu do svého vlastnictví.

Zajímavý je vztah mezi úrovní bydlení a natalitou. Pokud by se kvalita bydlení zlepšila, pak by 9,4 % mladých párů uvažovalo o jednom dítěti, 65,6 % by uvažovalo o dvou dětech a 23,4 % manželů by uvažovalo i o třech a více dětech. Zlepšení bytové situace by tak bylo patrně dosti silným popudem k vyšší natalitě, avšak i za této situace zůstává tradiční model rodiny se dvěma dětmi ve značné převaze. Výsledky šetření vyvrací též názor, že se značná část obyvatel stále spoléhá na plné zabezpečení bydlení ze strany státu a města. Ukazují to například údaje o stavebním spoření. V Pardubicích spořilo (v roce 1996!) bezmála 30 % respondentů z mladých manželství, zčásti s pomocí rodičů. Mladí lidé jsou rovněž ochotni se finančně spolupodílet na výstavbě nových obecních bytů: doplatek ve výši 200 až 300 tis. Kč by byl přijatelný pro 80 % mladých respondentů.

Význam sociologických šetření bydlení, zejména bydlení mladých domácností na lokální úrovni, všeobecně roste. Je tomu tak proto, že poskytují důležité informace pro správu města a prostřednictvím registru bydlení mladých manželství také důležité informace o městech v souhrnu.

JAROSLAV DUPAL vystudoval ekonomii na Vysoké škole politických a hospodářských věd (VŠPH) v Praze. Pracoval na Vysoké škole zemědělské, ve Výzkumném ústavu národohospodářského plánování a v Terplanu. Od roku 2001 pracuje v ÚRS PRAHA, a.s. v ateliéru regionálního rozvoje a bydlení. V rámci prací směřujících ke koncepčním otázkám bytové politiky se zabývá zejména problémy dostupnosti bydlení ve vazbě na demografii a sociální problematiku, a to na úrovni celostátní, regionální i místní. Je zakládajícím členem České společnosti pro rozvoj bydlení. V oblasti výzkumné a popularizační činnosti spolupracuje s výzkumnými a hospodářsko-politickými organizacemi v Rakousku a SRN.

Literatura

- Andrle, A. et al. 1998–2003. *Vyhodnocení registru bydlení mladé generace*. Praha: Terplan, a.s. (Vyhodnocení ve svazcích za jednotlivé roky, od roku 2001 ÚRS PRAHA, a.s.).
- Čalfová, J. 1998. „Sociologická sonda do problematiky bydlení mladých manželství“. *Urbanismus a územní rozvoj* 3: 18–23.
- Dupal, J. et al. 1996. *Průzkum bytové situace ve městech s 10 tisíci a více obyvateli*. Praha: Terplan, a.s.
- Dupal, J. et al. 1997. *Průzkum bytové situace ve městech s 5–10 tisíci obyvateli*. Praha: Terplan, a.s.
- Kostecký, T. 1997. „Bytová situace novomanželů“. *Data a fakta* 7/1997. Praha: Sociologický ústav AV ČR.
- Lux, M. et al. 2001. *Postoje k bydlení v České republice*. Praha: Sociologický ústav AV ČR.
- Matyáš, F. a kol. 1998. *Koncepce bytové politiky v Pardubicích*. Praha: Terplan, a.s.
- Srb, V. 1969. „Program populačních registrů v Československu“. *Demografie* 11 (1): 1–9.

Urbanismus a územní rozvoj

Časopis *Urbanismus a územní rozvoj* je periodikum vycházející šestkrát ročně pro potřeby samosprávy, státní správy a odborné veřejnosti

Obsahová náplň časopisu, členěná do tří základních rubrik, přináší příspěvky z oborů územní plánování, regionální politika, bydlení, rozvojové programy měst a obcí. Najdete v něm také informace o zahraničních zkušenostech, mezinárodní spolupráci, konferencích a seminářích.

Časopis slouží také jako metodický pomocník a šířitel oficiálních informací o územním rozvoji pro všechny stupně veřejné správy a jako diskusní fórum odborné veřejnosti včetně vysokých škol.

Vydává
Ústav územního rozvoje
Jakubské nám. 3
601 00 Brno
Tel.: 542 423 116
Fax: 542 423 190
e-mail: redakce@uur.cz
www.uur.cz

Roční předplatné 480,- Kč + poštovné